

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ГУМАНІТАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять з дисципліни

«МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

для здобувачів освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 232 "Соціальне забезпечення"
усіх форм навчання

УДК 001.891(07)
М54

*Затверджено Вченою радою факультету
гуманітарних технологій,
протокол №8 від 08.04.2024 р.,
згідно з рішенням кафедри соціального
забезпечення, протокол № 1 від 25.08.2023 р.*

Упорядник *Архипова С.П., д.пед.н., професор, професор кафедри
Соціального забезпечення ЧДТУ*

Рецензент *Бєлова І.О., к.е.н., доцент, завідувач кафедри Соціального
забезпечення ЧДТУ*

М54 Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Методологія
наукових досліджень» для здобувачів освітнього ступеня «магістр» зі
спеціальності 232 Соціальне забезпечення усіх форм навчання
[Електронний ресурс]/ [упоряд. Архипова С.П.] ; М-во освіти і науки
України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2024. – 19 с. –
Назва з титульного екрана.

У методичних рекомендаціях визначається мета і завдання дисципліни «Методологія наукових досліджень», наводиться зміст дисципліни, питання, що виносяться на практичні заняття, рекомендації щодо виконання завдань для самостійного опрацювання тем дисципліни. Для полегшення самостійного вивчення дисципліни і виконання індивідуальних завдань наводиться список рекомендованої літератури.

Методичні вказівки призначені для здобувачів освітнього ступеня магістр зі спеціальності 232 «Соціальне забезпечення» усіх форм навчання.

УДК 001.891(07)

Навчальне електронне видання
локального використання

Друкований примірник

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять з дисципліни
«МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»
для здобувачів освітнього ступеня «магістр»
зі спеціальності 232 Соціальне забезпечення
усіх форм навчання

Упорядник
Архипова Світлана Петрівна

В авторській редакції

ЗМІСТ

Анотація дисципліни.....	4
Мета, завдання та результати вивчення дисципліни.....	4
Обсяг і характеристика дисципліни.....	5
Інформаційний обсяг дисципліни.....	6
Рекомендації до практичних занять.....	8
Система оцінювання та вимоги.....	14
Перелік запитань /завдань для підсумкового контролю.....	16
Список рекомендованої літератури.....	19

1. АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

У процесі вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень» здобувачі другого (магістерського) ступеня вищої освіти вчать узагальнювати, систематизовувати, аналізувати, інтерпретувати та порівнювати отримані у процесі дослідження емпіричні дані. Даний курс узаємодіє з академічним письмом і доброчесністю, інформаційною та комунікаційною системами та цифровими сервісами в початковій освіті, філософією освіти, переддипломною практикою, кваліфікаційною роботою.

2. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання дисципліни	ознайомлення здобувачів другого (освітньо-професійного) рівня з методологією та методами наукового дослідження, формування системи знань та вмінь, необхідних для самостійного виконання наукових досліджень.
Завдання вивчення дисципліни	<i>ознайомлення</i> з основними концепціями, теоріями соціально-економічних наук. <i>формування</i> цілісного теоретичного уявлення про методологію наукового пізнання; <i>розуміння</i> специфіки науково-педагогічного пізнання, теоретичної та практичної значущості соціально-педагогічних досліджень, сутності теоретичних і практичних проблем в галузі освіти / педагогіки; <i>усвідомлення</i> сутності категорій методології наукових досліджень, змісту та структури процесу наукового дослідження; <i>засвоєння</i> методів планування та проведення наукових досліджень, обробки й аналізу їх результатів; <i>розвиток</i> наукового світогляду, дослідницької культури, уявлень про інноваційну діяльність в галузі освіти; <i>опанування</i> сенсу наукових комунікацій і способів оприлюднення результатів наукових досліджень; <i>застосування</i> сучасних інформаційних інструментів і засобів у наукових соціально-педагогічних дослідженнях.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

1	Оперувати категорійно-термінологічним апаратом, основними концепціями, теоріями освітніх і педагогічних наук. Розуміти сутність теоретичних і практичних проблем в галузі соціальної роботи.
2	Виявляти актуальні проблеми в галузі освіти, соціальної роботи обґрунтовувати їх теоретичне і практичне значення, визначати шляхи їх розв'язання, обираючи адекватний методологічний і технологічний інструментарій.
3	Планувати і організовувати проведення теоретичного й емпіричного науково-педагогічного дослідження, здійснювати пошук і відбір відповідних інформаційних джерел, аналізувати, структурувати й інтерпретувати виявлені факти, явища, процеси з обраної теми дослідження.
4	Продукувати нові ідеї, знання, способи діяльності в галузі соціальної роботи, освітніх, педагогічних наук, узагальнювати і впроваджувати результати науково-педагогічного дослідження та оприлюднювати їх, дотримуючись принципів академічної доброчесності і норм авторського права.
5	Розробляти і реалізовувати наукові та/або соціальні проекти у сфері соціального забезпечення.

ПРЕРЕКВІЗИТИ

У процесі вивчення дисципліни здобувачі другого (магістерського) ступеня вищої освіти вчаться узагальнювати, систематизувати, аналізувати, інтерпретувати та порівнювати отримані у процесі дослідження емпіричні дані. Даний курс взаємодіє з академічним письмом і доброчесністю.

ПОСТРЕКВІЗИТИ

Переддипломна практика, кваліфікаційна робота магістра.

3. ОБСЯГ І ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Загальні характеристики		Навчальне навантаження з дисципліни	
			денна форма навчання	заочна форма навчання
<u>Галузь знань:</u> 23 «Соціальна робота»	Обов'язкова		Курс підготовки:	
			1-й	1-й
<u>Спеціальність</u> 232 «Соціальне забезпечення»	Загальна кількість кредитів ЄКТС	4	Семестр підготовки:	
	Загальна кількість годин	120	1-й	1-й
<u>Освітня програма</u> «Соціальне забезпечення»	Кількість аудиторних годин	48	Лекції	
			32 год.	4 год.
	Кількість годин самостійної роботи	72	Практичні, семінарські	
<u>Освітній рівень</u> магістерський	Мова навчання – українська		Лабораторні	
			-	-
			Самостійна робота	
			72 год.	114 год.
			Форма підсумкового контролю	
			екзамен	екзамен

Політика курсу

Письмові роботи. Очікується, що студенти виконають декілька видів самостійних робіт (есе, вирішення кейсів, підготовка презентацій). У випадку якщо студент не отримав протягом семестру необхідну кількість балів для отримання заліку, він може виконати передбачені програмою самостійні завдання різного рівня складності, узгодивши з викладачем терміни виконання.

Академічна доброчесність. Очікується, що письмові (самостійні, індивідуальні) роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших студентів можуть бути кваліфіковані як академічна недоброчесність. Виявлення ознак академічної

недоборочесності в письмовій (самостійній, індивідуальній) роботі студента є підставою для її відхилення викладачем, незалежно від масштабів плагіату.

Відвідування занять. Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають згідно з розкладом лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Допускається 1 пропуск із поважних причин, який не впливатиме на систему оцінювання. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися встановлених термінів, що визначені для виконання видів письмових (самостійних, індивідуальних) робіт, передбачених курсом.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

МЕТОДОЛОГІЯ ВИЗНАЧЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОГО АПАРАТУ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 1. Академічна доброчесність і корпоративна культура(Лекція-візуалізація (з використанням презентації), онлайн-курс «Академічна доброчесність»)

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету.
2. Кодекс академічної доброчесності та корпоративної етики.
3. Положення про комісію з питань академічної доброчесності.
4. Декларація про дотримання академічної доброчесності.

Тема 2.Методологія наукових досліджень (Лекція –пресконференція з елементами презентації)

1. Методологія дослідження. Функції методології.
2. Рівні методології наукового дослідження: загальна методологія, загальнонаукова методологія, конкретно наукова методологія.
3. Загальні і спеціальні принципи наукового дослідження.

Тема 3-4 Логіка наукового дослідження (Лекція - обговорення теоретичних питань у форматі дискусії з елементами презентації)

1. Вибір теми дослідження. Різновиди тем наукового дослідження. Помилки у формулюванні теми наукового дослідження.
2. Актуальність наукового дослідження. Недоліки обґрунтування актуальності наукового дослідження.
3. Об'єкт і предмет наукового дослідження. Співвіднесення об'єкта і предмета наукового дослідження. Вимоги до їх визначення.
4. Мета і завдання наукового дослідження. Види завдань наукового дослідження: історико-діагностичні; теоретико-моделювальні; практико-перетворювальні. Вимоги до їх формулювання.
5. Гіпотеза наукового дослідження. Види гіпотез: робоча і наукова; проста і складна; теоретична і емпірична; описова і пояснювальна. Структура

гіпотези наукового дослідження: твердження; припущення; наукове обґрунтування.

6. Методологічні вимоги до її формулювання: логічність, простота і несуперечливість, ймовірність, широта застосування, концептуальність, наукова новизна, верифікація. Функції гіпотези наукового дослідження.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

МЕТОДОЛОГІЯ ЗАСТОСУВАННЯ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ У ДОСЛІДЖЕННЯХ

Тема 5. Системний підхід.

1. Поняття системного підходу.
2. Сутність терміну «система».
3. Системний підхід у системі наукового знання.

Тема 6. Компетентнісний підхід.

1. Витоки теорії «компетентного працівника».
2. Компетентності і компетенції.
3. Види компетентностей.
4. Проблеми, що виникають при реалізації компетентнісного підходу.
Вимоги до його впровадження.

Тема 7. Особистісно-діяльнісний підхід.

1. Сутність особистісно-діяльнісного підходу.
2. Принципи його реалізації.
3. Персоналізований підхід у соціальній педагогіці, його зв'язок з особистісно-діялісним підходом.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Тема 1. Академічна доброчесність і корпоративна культура

1. Розглянути перелік актуальних проблем із теми лекції .
2. На сайті ЧДТУ ознайомитися з поданою інформацією: Unichesk блог для успішного навчання. Що потрібно знати про плагіат: посібник з академічної грамотності та етики для «чайників» .

Тема 2. Методологія наукових досліджень

1. Розглянути перелік актуальних проблем із теми лекції .
2. Проаналізувати методологію кваліфікаційного дослідження відповідно до обраної теми .

Тема 3-4 Логіка наукового дослідження

1. Ознайомитися з вимогами до написання курсових і кваліфікаційних робіт на сайті Навчально-методичного відділу ЧДТУ .
2. Виконати завдання для самостійної роботи: оформити список інформативних джерел, розробити план кваліфікаційного дослідження, визначити концептуальний апарат (об'єкт, предмет, мета, завдання) .

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Тема 5. Системний підхід.

1. Ознайомитися з науковою літературою з теми .
2. Виконати завдання для самостійної роботи:
Поняття синергетичного підходу. Сутність терміну синергетика.
Синергетичний підхід у системі наукового знання .

Тема 6. Компетентнісний підхід.

1. Ознайомитися з науковою літературою з теми .
2. Виконати завдання для самостійної роботи:
Опрацювати нормативні документи щодо застосування компетентнісного підходу в сучасних наукових дослідженнях .

Тема 7. Особистісно-діяльнісний підхід.

1. Ознайомитися з науковою літературою з теми.
2. Виконати завдання для самостійної роботи:
Опрацювати нормативні документи щодо застосування особистісно-діяльнісного підходу в соціальній роботі.

5. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Під час вивчення курсу «Методологія наукових досліджень» передбачене проведення практичних занять. На кожному практичному занятті викладач оцінює опанування теоретичного матеріалу, активність під час обговорення дискусійних питань, уміння формулювати і відстоювати свою точку зору, виконання самостійних та індивідуальних завдань. Підсумковий контроль освоєння дисципліни проводиться у вигляді екзамену.

Практичне заняття 1. Основні теоретичні методи педагогічного дослідження (Бесіда-візуалізація з використанням методів проблемного навчання)

1. Загальнонаукові методи наукового дослідження.
2. Вивчення літератури і документів. Групи документів. Контент-аналіз.
3. Аналіз і синтез. Форми аналізу: класифікаційний; аналіз відносин; каузальний аналіз; діалектичний аналіз. Аналіз за елементами і аналіз за одиницями.

4. Абстрагування і конкретизація. Ідеалізація як граничний випадок абстрагування.
5. Узагальнення. Порівняння. Класифікація.
6. Індукція і дедукція. Аналогія.

Завдання для самостійної роботи

1. Ознайомитися з науковою літературою з теми .
2. Виконати завдання для самостійної роботи:
Дібрати теоретичні методи відповідно до проблеми кваліфікаційного дослідження

Питання та завдання для самоконтролю

1. Дайте характеристику теоретичному рівню наукового пізнання.
2. Назвіть відомі вам теоретичні методи наукового дослідження.
3. Охарактеризуйте теоретичні методи наукового дослідження: індукцію та дедукцію, аналіз і синтез, порівняння, класифікацію, абстрагування та конкретизація, моделювання, метод ідеалізації, узагальнення, формалізації, аксіоматичний метод, гіпотетико-дедуктивний, історичний, логічний методи.
4. Розкрийте специфіку використання теоретичних методів у соціально-педагогічних дослідженнях.
5. У чому полягає застосування логічних законів і правил у процесі наукового дослідження.

Тематика рефератів

1. Теоретичні методи наукового пізнання та специфіка їх використання у соціально-педагогічних дослідженнях.
2. Роль теоретичних методів у науковому дослідженні
3. Найхарактерніші логічні помилки у викладені наукового матеріалу та способи їх уникнення

Практичне заняття 2. Основні емпіричні методи дослідження (Дискусія-візуалізація з використанням методів проблемного навчання)

1. Вивчення результатів діяльності. Переваги і недоліки цього методу.
2. Спостереження, його особливості. Види спостереження: цілеспрямоване і випадкове; суцільне і вибіркове; безпосереднє і опосередковане; тривале і короткочасне; відкрите і приховане; констатувальне і оцінювальне; контрольоване і неконтрольоване; казуальне і експериментальне; польове і лабораторне. Вимоги до його проведення.
3. Метод опитування у структурі наукового дослідження. Документальне інтерв'ю. Інтерв'ю думок і ставлень. Види інтерв'ю: за формою запитань (формалізоване, неформалізоване); за процедурою проведення (панельне, групове, клінічне, багаторазове, сфокусоване, неспрямоване); за кількістю учасників (індивідуальне, групове). Інтерв'ю стандартне, творче і глибоке.

Завдання для самостійної роботи

1. Ознайомитися з науковою літературою з теми .
2. Виконати завдання для самостійної роботи:дібрати емпіричні методи відповідно до проблеми кваліфікаційного дослідження .
3. Розробити анкету соціально-педагогічного дослідження відповідно до тематики кваліфікаційної роботи, дотримуючись вимог до складання бланків анкет.
4. Розробити перелік питань для інтерв'ю.
5. Розробити план проведення спостереження.

Тест для самоперевірки

1. Чи правильним є твердження, що спостереження, як метод соціально-педагогічного дослідження не розкриває внутрішніх сторін педагогічних явищ та об'єктів, не забезпечує повної об'єктивності інформації?

- а) правильно;
- б) неправильно

2.Визначте основні ознаки наукового спостереження:

- а) спостереження повинно бути спрямоване на соціально-значущі моменти;
- б) спостереження повинно проводитись організовано і систематизовано;
- в) спостереження завжди вимагає максимального збору інформації (фото, кіно, магнітофон та ін.);
- г) результати спостереження повинні чітко фіксуватись і без затрати праці піддаватись відтворенню.

3. Сформуйте правильну послідовність етапів наукового спостереження (записати послідовність буквами):

- а) обробка та інтерпретація одержаної інформації;
- б) визначення мети спостереження;
- в) проведення спостереження;
- г) вибір об'єкта спостереження;
- д) корекція програми спостереження;
- є) уточнення предмета спостереження;
- ж) здійснення пілотажного, пробного спостереження;
- з) планування ситуацій спостереження;
- і) прогнозування можливих помилок спостереження;
- к) підбір способів спостереження;
- л) вибір способів реєстрації досліджуваного матеріалу;
- м) визначення тривалості і кількості спостережень.

4.Виберіть з переліку ті твердження, що описують недоліки спостереження:

- а) суб'єктивність;
- б) збереження природних умов діяльності;
- в) неможливість контролювати і впливати на спостережувану ситуацію;
- г) можливе використання різноманітних технічних засобів;
- д) не потребує попередньої згоди досліджуваних.

7.Перед початком спостереження дослідник має найперше з'ясувати:

- а) на яке питання повинно дати відповідь спостереження;
- б) в яких умовах має здійснюватись спостереження;
- в) яка кількість спостережень потрібна для формулювання висновків;
- г) вибрати об'єкт спостереження.

3. Визначте основні відмінності наукового спостереження від щоденного спостереження у побуті;

- а) цілеспрямованість;
- б) планованість;
- в) спостереження вербальної діяльності людей, експресивних реакцій та переміщення тіла в просторі;
- г) реєстрація результатів;
- д) оперування системою понять.

9. Назвіть не менше п'яти видів спостереження (за різними основами класифікацій).

10. Які з перелічених операцій можуть застосовуватись для реєстрації результатів спостереження:

- а) система категорій;
- б) побудова графіків;
- в) складання таблиць;
- г) шкала оцінювання (шкала рейтинга).

Практичне заняття 3. Основні емпіричні методи дослідження (Бесіда з використанням методів проблемного навчання)

1. Анкетування. Види анкетування: контактне; заочне; пресове. Анкетування за кількістю охоплення опитуваних (повне, вибіркове), анкетування за характером спілкування (особисте, заочне), анкетування за формою здійснення (групове, індивідуальне), анкетування за способом вручення (поштове, роздавальне).
2. Типи анкет: відкриті; закриті; змішані. Вимоги до проведення анкетування. Правила вибору і формулювання запитань.
3. Тестування. Види тестів за функціональною ознакою (тести досягнення, тести здібностей, тести особистості, тести інтелекту). Тести поведінкові (ситуаційні, проєктивні, тести поведінкових корелятивів) та самоописові.
4. Вимоги до тестів: усебічність оцінювання; правильне використання; психометричні знання; дотримання принципу цілісності результатів; точність оцінювання; доречне використання норм; зворотний зв'язок із респондентами на етапі інтерпретації даних.
5. Надійність і валідність як критерії якості тесту. Правила проведення тестування.

Завдання для самостійної роботи

1. Ознайомитися з науковою літературою з теми .
2. Виконати завдання для самостійної роботи:

Дібрати методи опитування, психодіагностичні методи для отримання фактологічних даних із проблеми кваліфікаційного дослідження.

Розробити анкету соціально-педагогічного дослідження відповідно до тематики кваліфікаційної роботи, дотримуючись вимог до складання бланків анкет.

Практичне заняття 4. Основні емпіричні методи дослідження (Вільна дискусія з презентацією)

1. Експертні методи дослідження. Початковий, основний і завершальний етапи експертизи. Основні значення науково-педагогічної експертизи. Вимоги до особистості експерта.
2. Метод рангових оцінок. Метод узагальнення незалежних характеристик.
3. Психолого-педагогічний консиліум. Метод діагностичних ситуацій.
4. Метод діагностичних контрольних робіт, його види: за метою (комплексні і локальні), за місцем у навчальному процесі (тематичні, чвертні, семестрові, річні), за формою організації (контрольна письмова, експериментальна робота, вправи), за обсягом і структурою змісту (роботи з однієї чи ряду тем, програмові чи непрограмові), за оформленням відповідей (роботи з описом ходу міркувань, з лаконічними відповідями, з розв'язками без опису ходу міркувань), за розміщенням завдань (роботи з наростанням чи зниженням рівня складності, з різноманітним чергуванням завдань за складністю).

Завдання для самостійної роботи

1. Ознайомитися з науковою літературою з теми
2. Виконати завдання для самостійної роботи:

Проаналізувати вимоги до проведення діагностувальних робіт у соціальній роботі.

Практичне заняття 5. Основні емпіричні методи дослідження (Заняття—соціометричне дослідження)

1. Соціометричний метод.
2. Процедура соціометрії.
3. Комунікативні і гностичні критерії соціометрії, дихотомічні критерії.

Різновиди соціометрії: референтометрія, метод вироблення згоди, метод моделювання групової діяльності, гомеостатичний метод, метод парної словесної проби, метод аналізу взаємодії.

Завдання для самостійної роботи

1. Ознайомитися з науковою літературою з теми .
2. Виконати завдання для самостійної роботи:

Підготуватися до проведення соціометрії міжособистісних відносин в академічній(експериментальній) групі, проаналізувати отримані результати.

Провести дослідження стосунків у навчальному колективі, використовуючи метод соціометрії.

Практичне заняття 6. Основні емпіричні методи дослідження (Заняття-обговорення з елементами візуалізації)

1. Експеримент глобальний і локальний. Завдання й умови проведення педагогічного експерименту.
2. Природний і лабораторний експеримент.
3. Констатувальний і формувальний експеримент. Паралельна і послідовна структури експерименту.

4. Програма експерименту.

Завдання для самостійної роботи

1. Ознайомитися з науковою літературою з теми .
2. Виконати завдання для самостійної роботи:

Розробити програму експерименту відповідно до обраної теми кваліфікаційного дослідження і презентувати її.

Практичне заняття 7. Теоретичне і практичне значення результатів наукового дослідження (Заняття-дискусія з елементами візуалізації)

1. Теоретична значущість наукового дослідження.
2. Практична значущість наукового дослідження.
3. Рівні практичної значущості: частково методичний рівень; загально-методичний рівень; загально-дидактичний рівень.
4. Безпосередній і опосередкований шляхи впровадження наукових результатів. Соціальний ефект упровадження науково-педагогічних досліджень.

Достовірність і обґрунтованість результатів наукового дослідження.

Завдання для самостійної роботи

1. Ознайомитися з науковою літературою з теми .
2. Виконати завдання для самостійної роботи:

Підготувати обґрунтування теоретичного і практичного значення результатів кваліфікаційного дослідження.

Практичне заняття № 8. Технологічний підхід(Заняття-круглий стіл з елементами візуалізації)

1. Сутність поняття «технологія».
2. Особливості технологічного підходу в наукознавчому і процесуально-описовому контексті.
3. Концептуальні засади технологічного підходу.

4.Критерії технологічності науково-педагогічного дослідження: цілеспрямованість і діагностичність, оптимальність, надійність.

Завдання для самостійної роботи

1. Ознайомитися з науковою літературою з теми)

2. Виконати завдання для самостійної роботи:

Опрацювати науково-методичні документи щодо застосування технологічного підходу в соціальному забезпеченні

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Кількість отриманих балів за виконану роботу з теоретичним матеріалом на практичних заняттях залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань

Виконання модульних контрольних робіт, тестових завдань у ході аудиторних занять, завдань для самостійної роботи та індивідуальних завдань є обов'язковим. До їх виконання допускаються всі студенти. Студент, який не виконав поточних завдань, не підготувався до практичних занять, не отримує жодного бала. Поточну заборгованість, що пов'язана з відсутністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати шляхом виконання у визначений термін завдань, передбачених робочою навчальною програмою. За виконані завдання нараховуються від 0 до 10 балів.

Студенти, які за результатами поточного контролю набрали менше 60 балів, вважаються такими, які мають академічну заборгованість, ліквідація якої є обов'язковою. Студенти, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю,отримують залікову оцінку.

Критерії оцінювання успішності навчання

1. Завданням **поточного контролю** є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу шляхом усного і письмового опитування,аналіз виконання завдань індивідуальної та самостійної роботи, умінь самостійноопрацьовувати тексти, складання конспекту, написання есе та анотацій,здатності публічно, письмово чи в електронному форматі представляти певнийматеріал та ін.

Критеріями оцінювання в ході поточного контролю є такі:

а) під час поточної аудиторної роботи на лекційних і практичних заняттях:

- активна участь у дискусіях і пропонованих формах роботи на лекційних і практичних заняттях;
- доповнення та запитання на лекційних і практичних заняттях.

б) при усних відповідях:

- повнота розкриття запитання;
- логіка викладення, культура мовлення;
- упевненість, емоційність і аргументованість;
- застосування основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань, Інтернет-ресурсів);
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки.

в) при виконанні письмових завдань:

- повнота розкриття запитання;
- цілісність, систематичність, логічна послідовність;
- підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки, різних технічних засобів (плівок, слайдів, приладів, схем).

г) при виконанні завдань для самостійної та індивідуальної роботи:

- повнота виконання завдання;
- творчість і самостійність виконання.

2. Критерії оцінювання **модульної контрольної роботи**. Модульна контрольна робота містить 10 завдань, кожне з яких оцінюється 1 балом.

3. Завданням **підсумкового контролю** (екзамену) є комплексна діагностика результатів навчання, глибини засвоєння студентом програмового матеріалу з навчальної дисципліни, логіки і взаємозв'язків між окремими його змістовими модулями, здатності до творчого застосування набутих знань.

№ п/п	Вид діяльності	Коефіцієнт (вартість виду)	Кількість робіт	Всього
1.	Опитування на занятті	5	2	10
2.	Доповідь на занятті	5	2	10
3.	Підготовка доповіді для студентських науково-практичних конференцій	10	1	10
4.	Виконання тестових завдань за темою практичного заняття	0-5	3	15
5.	Модульна контрольна робота	10	1 на кожен модуль	20
6.	Вибір теми педагогічного дослідження	5	1	5
7.	Укладання списку наукових джерел відповідно до теми дослідження	10	1	10
8.	Підготовка плану кваліфікаційного дослідження	10	1	10
9.	Формулювання концептуального апарату	10	1	10
	Підсумковий рейтинговий бал			100

7. ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ /ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Розкрийте загальне поняття про сутність, об'єкт, предмет і методи наукового пізнання.
2. Дайте визначення наукового пізнання як діалектичного процесу взаємодії суб'єкта з об'єктом, теоретичного та емпіричного рівня наукового пізнання.
3. Схарактеризуйте структуру науки: факти, поняття, закони, теорії, проблеми.
4. Конкретизуйте загальне поняття про наукове дослідження, фундаментальні та прикладні наукові дослідження, критерії їх результативності.
5. Проаналізуйте науковий текст як засіб професійної самореалізації дослідника, дослідницьку, презентаційну, оцінну і комунікативну функції наукового тексту.
6. Обґрунтуйте термінологічну, текстову, бібліографічну, лексикографічну і стилістичну компетентності дослідника.
7. Назвіть різновиди тем наукового дослідження, помилки у формулюванні теми наукового дослідження.
8. Розкрийте актуальність наукового дослідження, недоліки обґрунтування актуальності наукового дослідження.
9. Схарактеризуйте об'єкт і предмет наукового дослідження, співвіднесення об'єкта і предмета наукового дослідження. Вимоги до їх визначення.
10. Сформулюйте мету і завдання наукового дослідження, види завдань наукового дослідження (історико-діагностичні, теоретико-моделювальні, практико-перетворювальні), вимоги до їх формулювання.
11. Поясніть теоретичну і практичну значущість наукового дослідження, рівні практичної значущості: частково методичний рівень; загально методичний рівень; загально дидактичний рівень.
15. Конкретизуйте загальнонаукові методи науково-педагогічного дослідження.
16. Розкрийте вивчення літератури і документів, групи документів, контент-аналіз.
17. Схарактеризуйте аналіз і синтез, форми аналізу (класифікаційний, аналіз відносин, каузальний аналіз, діалектичний аналіз, аналіз за елементами і за одиницями).
18. Дайте характеристику абстрагування і конкретизації.
19. Поясніть ідеалізацію як граничний випадок абстрагування.
20. Схарактеризуйте узагальнення як теоретичний метод дослідження.
21. Схарактеризуйте порівняння як теоретичний метод дослідження.
22. Схарактеризуйте класифікацію як теоретичний метод дослідження.
23. Схарактеризуйте індукцію і дедукцію як теоретичні методи дослідження.

24. Дайте характеристику аналогії як теоретичного методу дослідження.
25. Розкрийте сутність теоретичного і прогностичного моделювання, дослідницькі процедури моделювання, взаємозв'язок моделювання і проектування.
26. Схарактеризуйте особливості монографічного методу як теоретичного методу дослідження.
27. Розкрийте сутність порівняльно-історичного методу як теоретичного методу дослідження.
28. Дайте загальну характеристику емпіричних методів наукового дослідження.
29. Розкрийте сутність методу вивчення результатів діяльності, переваги і недоліки цього методу.
30. Схарактеризуйте педагогічне спостереження, його особливості, види (цілеспрямоване і випадкове; суцільне і вибіркове; безпосереднє і опосередковане; тривале і короткочасне; відкрите і приховане; констатувальне і оцінювальне; контрольоване і неконтрольоване; казуальне і експериментальне; польове і лабораторне), вимоги щодо його проведення.
31. Схарактеризуйте бесіду як метод наукового дослідження, формалізовану і неформалізовану бесіду, правила та умови проведення бесіди.
32. Розкрийте сутність методу опитування у структурі наукового дослідження.
33. Дайте характеристику документального інтерв'ю, порівняйте сутність інтерв'ю думок і ставлень, назвіть види інтерв'ю за формою запитань (формалізоване, неформалізоване), за процедурою проведення (панельне, групове, клінічне, багаторазове, сфокусоване, не спрямоване), за чисельністю учасників (індивідуальне, групове), а також інтерв'ю стандартне, творче і глибоке.
34. Розкрийте сутність і види анкетування: контактне; заочне; пресове; анкетування за кількістю охоплення опитуваних (повне, вибіркове); анкетування за характером спілкування (особисте, заочне); анкетування за формою здійснення (групове, індивідуальне); анкетування за способом вручення (поштове, роздавальне).
35. Схарактеризуйте типи анкет (відкриті, закриті, змішані), вимоги до проведення анкетування, правила вибору і формулювання запитань.
36. Розкрийте сутність методу тестування, види тестів за функціональною ознакою (тести досягнення, тести здібностей, тести особистості, тести інтелекту), тести поведінкові (ситуаційні, проєктивні, тести поведінкових корелятивів) і само описові.
37. Назвіть вимоги до методу тестування (усебічність оцінювання; правильне використання; психометричні знання; дотримання принципу цілісності результатів; точність оцінювання; доречне використання норм; зворотний зв'язок із респондентами на етапі інтерпретації даних), надійність і валідність як критерії якості тесту, правила проведення тестування.

38. Схарактеризуйте експертні методи дослідження, а також початковий, основний і завершальний етапи експертизи.

39. Поясніть основні значення науково-педагогічної експертизи, вимоги до особистості експерта.

40. Схарактеризуйте метод рангових оцінок.

41. Розкрийте особливості методу узагальнення незалежних характеристик як емпіричного методу дослідження.

42. Схарактеризуйте психолого-педагогічний консиліум як емпіричний метод дослідження.

43. Схарактеризуйте метод діагностичних ситуацій як емпіричний метод дослідження.

44. Дайте характеристику метода діагностичних контрольних робіт, його видів за метою (комплексні і локальні), за місцем у навчальному процесі (тематичні, чвертні, семестрові, річні), за формою організації (контрольна письмова, експериментальна робота, вправи), за обсягом і структурою змісту (роботи з однієї чи ряду тем, програмові чи непрограмові), за оформленням відповідей (роботи з описом ходу міркувань, з лаконічними відповідями, з розв'язками без опису ходу міркувань), за розміщенням завдань (роботи з наростанням чи зниженням рівня складності, з різноманітним чергуванням завдань за складністю).

45. Схарактеризуйте соціометричний метод як емпіричний метод дослідження, процедуру соціометрії, комунікативні і гностичні критерії соціометрії, дихотомічні критерії, а також різновиди соціометрії (референтометрія, метод вироблення згоди, метод моделювання групової діяльності, гомеостатичний метод, метод парної словесної проби, метод аналізу взаємодії).

46. Схарактеризуйте педагогічний експеримент як емпіричний метод дослідження, завдання й умови його проведення, природний і лабораторний, констатувальний і формувальний експеримент, його паралельну і послідовну структуру.

47. Розкрийте поняття про наукову новизну наукового дослідження, види наукової новизни (новизна результату; новизна процесу; новизна висунутої ідеї), рівні наукової новизни (рівень перетворення, доповнення, конкретизації).

48. Розкрийте сутність системного підходу, поняття «система», значення системного підходу в системі наукового знання.

50. Розкрийте сутність синергетичного підходу, терміну синергетика, значення синергетичного підходу в системі наукового знання.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Методологія наукових досліджень : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – Харків : Право, 2019. – 368 с.
- 2 Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / В. І. Зацерковний, І. В. Тішаєв, В. К. Демидов. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 236 с.
- 3.Архипова С.П. Основи соціально-педагогічних досліджень: навч. Посібн.- Черкаси: Вид. відділ ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2011. 240 с.

Додаткова

- 1.Каламбет С.В. Методолія наукових досліджень: Навч. посіб. / С.В. Каламбет, С.І. Іванов, Ю.В. Півняк Ю.В. – Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. – 191 с.
- 2.Методологія наукових досліджень : навч. посібник / В. Є. Юринець. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 178 с
- 3.Система сучасних методологій : хрестоматія : у 4 т. Т. 1 / упоряд., відп. ред., перекл. А. В. Фурман ; Терноп. нац. екон. ун-т. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 314 с.
- 4.Система сучасних методологій : хрестоматія : у 4 т. Т. 2 / упоряд., відп. ред., перекл. А. В. Фурман ; Терноп. нац. екон. ун-т. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 344 с.
- 5.Система сучасних методологій : хрестоматія : у 4 т. Т. 3 / упоряд., відп. ред., перекл. А. В. Фурман ; Терноп. нац. екон. ун-т. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 400 с.
- 6.Цехмістрова Г. С. Методологія наукових досліджень : навч. посібн. [для студ. вищих навч. закладів]. Київ : Слово, 2008. 280 с.
- 7.Шейко В. А., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. 3-є вид. Київ : Знання-Прес, 2003. 295 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Афанасьєв В. В. Методологія та методи наукового дослідження. URL : https://stud.com.ua/144492/pedagogika/metodologiya_ta_metodi_naukovogo_doslidzhennya
2. Баскаков А. Я. Методология научного исследования : учеб. пособие. Гуманітарні та природничі дисципліни. Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ : МАУП, 2004. 215 с. URL : http://library.pdpu.poltava.ua/docs/FN_20.pdf
3. Зразків П. І. Методологія педагогічного дослідження. URL : https://stud.com.ua/169776/pedagogika/metodologiya_pedagogichno_doslidzhennya
4. Старікова Л. Д. Методологія педагогічного дослідження. URL : https://stud.com.ua/170791/pedagogika/metodologiya_pedagogichno_doslidzhennya